

Володимир ШЕДЯКОВ

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МІФУ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ

Постановка проблеми. Регулятивні впливи соціального масштабу стикаються з необхідністю вирішення завдань на трьох рівнях змін: техніко-технічному, соціально-економічному та ціннісно-культурному. Оскільки складність й інерційність процесів зростає від першого з них до третього, враховуватися ця обставина має і під час оцінки тривалості ефективних для проведення трансформацій у площині кожного з них регулятивних заходів, а також різноманітності управлінських композицій і може варіюватися в українському діапазоні. Зокрема, дослідження значення міфу для процесів антропогенезу і суспільствогенезу спирається на риси природи міфу та його регулятивні можливості [1; 14]. Отже, спеціальне вивчення міфу відкриває додаткові можливості прогресу, пов'язані з формуванням та зміцненням на рівні архетипів управлінських механізмів розвитку.

Втім, усвідомлення засобами науки процесів формування адекватного складності суспільних процесів світогляду, що відбуваються, багато в чому гальмується звичною упевненістю, що міф – лише форма доннаукового сприйняття та інтерпретації дійсності. Проте саме базові символи, які ґрунтуються в глибинних архетипах культурно-цивілізаційного світу та відображають стійкі ціннісно-сміслові конструкції і забезпечують багато в чому характер сприйняття, формуючи каркас світосприйняття, створюючи його внутрішню структуру, що і дозволяє трактувати міфологічні образи як гібридні, які, з одного боку, більш-менш точно відображають зовнішній світ, а з іншого – відображають на його розумінні внутрішню спрямованість свідомості, певний соціокультурний код [14, с. 76]. Відповідним чином прикладні антропологічні і прихильники акультурації, наприклад, пов'язували вирішення суперечності між традиційними соціокультурними нормами і потребами розвитку з реалізацією стратегій взаємної акомодатії (звикання) й адаптації старого і нового. Між тим, тривалість і стабільність бажаних трансформацій забезпечується їх відповідністю базованим на архетипах стійким парадигмам соціального сприйняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади розгляду проблем аксіології та створення науково-дослідного апарату вивчення міфу закладено, насамперед, роботами Р. Барта, М. Вебера, Е. Дюркгейма, М. Еліаде, Е. Кассіра, Ф. Кессіді, К. Клакхон, К. Леві-Стросса, О. Лосєва, Т. Парсонса, А. Р. Редкліфф-Брауна, Г. Спенсера, Е. Тайлора, В. Томаса і Ф. Знанецького, К.-Г. Юнга, Дж. Фрезера, К. Хюбнера та Ф. Шеллінга. Значну роль у формуванні відповідної вітчизняної наукової традиції мали багаторічні філософські роздуми Г. Сковороди та наукові розробки проблем міфологічного світосприйняття з боку відомих авторів, серед яких С. Аверинцев, В. Андрущенко, Е. Афонін, В. Буян, Т. Вакулова, Є. Воропай, О. Висоцький, Є. Головаха, П. Гуревич, Р. Додонов, О. Донченко, К. Зуєв, Л. Кочубей, В. Кравченко, В. Кремень, А. Кривицька, О. Лосєв, В. Лях, В. Малахов, Л. Нагорна, Н. Паніна, О. Полисаєв, Н. Пробійголова, О. Радченко, О. Ременець, А. Ручка, Ю. Серова, В. Скалацький, Т. Суходуб, С. Тримбач, Ю. Шайго-

ШЕДЯКОВ
Володимир
SHEDYAKOV
Volodymyr,

доктор соціологічних наук, кандидат економічних наук, головний науковий співробітник Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України, м. Київ.

Анотація: у статті викладаються результати дослідження специфіки та умов постсучасного міфу під час здійснення регулювання соціального рівня. Міф аналізується як важлива складова частина процесів пожевлення культурних кодів у системі забезпечення успіху модернізації суспільства.

Ключові слова: міф, технологія соціального регулювання, суспільний розвиток.

УДК 323.1

родський та ін. Характер культурних репрезентацій, значення цінностей та духовно-інтелектуальної активності для соціокультурного антропогенезу може базуватися на досягненнях таких учених, як С. Анісімов, Л. Аннінський, В. Бакіров, З. Батенін, О. Бузгалін, О. Дробницький, О. Балакірева, Ю. Борисова, Г. Гак, В. Лекторський, М. Ліфшиц, В. Межуєв, В. Ожогін, Н. Победа, Г. Померанц, І. Попова, А. Ручка, Л. Сараскіна, Е. Соловійов, Л. Столович, В. Толстих, В. Тугарінов, А. Уледов, С. Цимбалюк, В. Ядов. Під час вивчення ролі ідеальних відносин і репрезентації діяльності в культурі суспільства слід ураховувати дослідження Б. Дубіна, Д. Дубровського, С. Катаєва, Е. Ільєнкова, М. Желнова, М. Лівшиця, О. Мамалуя, Н. Победи тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні зберігає свою високу теоретичну і практичну цінність потреба в дослідженні ролі архетипічних підстав міфотворчості для процесів соціокультурного антропогенезу та можливостей/загроз його спрямованого використання для підтримки процесів, що розцінюються як позитивні і такі, що сприяють подоланню (локалізації) тенденцій негативних.

Мета статті. Відповідно, темою цього матеріалу є виклад результатів дослідження архетипіки специфіки та умов формування й розповсюдження постсучасного міфу під час здійснення регулювання соціетального рівня. У теперішніх умовах під час формування нової системи глобального управління кожна держава повинна з повагою ставитися до мультицивілізаційного характеру змін, коли в розмаїтті необхідно бачити потенціал не загроз, а розвитку. Таким чином, ефективне володіння постсучасними технологіями соціального управління передбачає використання прийомів і трансформації соціальних міфологем для спрямованого впливу на суспільні процеси. Відповідно, не тільки досягнення науки, але й міфічні образи мають цілеспрямовано використовуватися з метою зміцнення та розвитку суспільства, його «зосередження» (О. Горчаков, Ф. Тютчев), формування точок прориву та лідерських груп (С. Кургінян, М. Калашников), для забезпечення довготривалого ефекту «позитивних мутацій» (О. Бузгалін, А. Колганов), закріплення прогресивних змін через механізми свідомого, підсвідомого та несвідомого сприйняття та переконання. Тому, наприклад, боротьба за міфологеми, ціннісні комплекси традиції минулого часом обертається прагматичним вибором майбутнього [5; 7; 11; 15].

Вклад основного матеріалу. Аксиологічна сторона існування і розвитку міфу, що відображає глибинні архетипи народу, часто визначає роль конкретних різновидів цього явища в історії конкретного культурно-цивілізаційного світу, зокрема його як спокійних, так і переломних моментів [2, 4, 6; 10]. Наявність у процесі соціокультурного антропогенезу істотної ролі міфотворчості обумовлюється регулятивним впливом різноманіття культурних традицій і підходів та взаємодіє з ним. Формування ж світогляду істотною мірою залежить від сукупності визначальних ціннісних орієнтацій людини, її ціннісного корелята.

Відповідно, емоційний вплив міфу, образу, символу – ключова риса, яка створює можливість заражати. При цьому, як і будь-який життєздатний вірус, мім в змозі адаптуватися до змін середовища, змінювати форму, мутувати, зливатися з іншим. Таким чином, вкладання текстів-вірусів та образів-вірусів в змозі змінювати основу соціальних інтеграторів і викликає трансформації соціальних мереж. Під впливом архетипів стає можливим здійснення не безвекторних, окремих і випадкових змін, а перетворення трансформацій на системні й спрямовані. Як відомо, у соціальних відносинах складаються і групи комунікацій, більш інтенсивних і тісних, ніж інші. Їх вивчення та інтерпретація можуть здійснюватися як у рамках соціально-кібернетичного (наприклад, як клік), так і соціолого-епістемологічного (перш за все, як концептуальних корелятивів) підходів. Наступність їх відтворення пронизує такі ключові елементи соціальної структури, як групи і соціальні інститути, містячи в собі як універсальні, кроскультурні риси, так і явища, властиві конкретним культурно-цивілізаційним світам. Їх активізація на основі народних архетипів реанімує в

суспільстві ціннісні, мотиваційні та спонукальні комплекси, що фіксуються в тому числі й у вигляді набору конкретних ціннісно забарвлених міфів.

Таким чином, використання вітчизняної національної та регіональної специфіки практики культурної репрезентації стає важливою складовою частиною поживлення культурних кодів і використання продуктивних архетипів у системі забезпечення успіху постсучасної модернізації суспільства. Базові риси специфіки постмодерністської дійсності, що впливають на передумови сприйняття, – відсутність «зовнішньої опори» людини в як соціальному, так і природному оточенні; швидкі зміни соціокультурного середовища та можливість його індивідуальної свідомої зміни, поширення феномена «масової культури» замість «культури для певного кола» із спрощенням характеристик самої культури; поширеність і багатоаспектність різних комунікацій тощо. Як один із наслідків трансформацій зростає необхідність самостійного ухвалення головних життєвих рішень кожним і, відповідно, фіксується стійкість ситуації вибору для людини. Звісно, процеси міфотворення/деміфологізації надають ресурсні бази для полегшення «тягаря свободи», інтерпретації явищ, тенденцій і процесів навколишньої дійсності.

Разом з тим додатковими підставами міфотворчості стають, зокрема, такі: 1) ситуація зникнення звичного соціального середовища (розпад держави, відмова від ідеології, зміна віри; 2) перехід до незрозумілих умов життєдіяльності, незвичних соціальних практик; 3) озоніщення факторів значимих життєвих змін. Однак механізм міфу допускає його використання і для запуску і закріплення прогресивних тенденцій, міф може згуртувати, зробити конкурентоздатнішим, сильнішим. При цьому міф – це не відлуння «донауки», «квазінауки» і «паранауки», громадські та індивідуальні функції міфу, науки та ідеології мають явну специфіку, вони співрезонують, але відрізняються, причому посилення мережевого характеру суспільства впливає не тільки на поширення міфу, але і на сам процес міфотворчості: міфи трансформуються, змінюючи то форму, то зміст і набуваючи рис творців. Більш того, якщо, наприклад, західноєвропейський процес створення загальнопоширених міфів у цілому завершився у XIX столітті, то в Україні він активно триває, що відкриває додаткові можливості. При цьому важливо сприймати різноманітність не стільки як зосередження загроз, скільки як додаткові можливості, причому міф як явище часто є трансрегіональним, але його конкретні прояви, сфера реалізації та динаміка є регіонально мінливими. Тим самим він може бути ресурсом як для розмивання культурного простору макрорегіону глобальними інфраструктурами, так і для обстоювання своєї культурної самобутності. Людина живе у відчуженому світі, де є вимір буття, що освоюється засобами міфу. Ця сфера змінюється, в тому числі під впливом умов життя і, відповідно, посилення тих або інших засад відчуження для всього комплексу відносин. Зародження й оформлення національних і регіональних міфів, базуючись на іманентних цінностях буття, має відмінності просторово-часової конкретики.

І саме соціальна міфотворчість часом демонструє якості ресурсу ефективного регуляторного впливу. Це значення міфу в суспільстві, що трансформується, посилюється соціальними мережами, які забезпечують як заміщення відсутніх повноцінних інститутів (за М. Кастельсом), так і проникнення політико-економічних ідеологій у сакральне життя. Особливості політичної соціалізації в мережевому суспільстві об'єднують ієрархічно централізовані різномічні мережеві контакти, виносячи в площину повсякденного рутинного вибору кожного воістину смислостворюючі питання. Взагалі, загальне поширення відносин віртуального капіталу (фінансового капіталу особливого зразка), підпорядкування їм чужих йому сфер, перетворення на основний спосіб відтворення корпоративно-мережевого стану суспільства і культури передбачає як зростання ірраціональних форм і рівнів, так і активне залучення кожної людини до вирішення окремих аспектів удосконалення діяльності корпорації і залучення до широкої мережі різних горизонтальних організацій. Віртуальний капітал (фінансовий капітал особливого зразка) як основний засіб життєдіяльності

та відтворення корпоративно-мережевого стану суспільства і ринку передбачає часткове «втягування» людини як носія унікальних творчих здібностей у процеси оптимізації діяльності корпорації і залучення його в широку мережу горизонтальних організацій.

При цьому постсучасність накладає свій відбиток на характер і сприйняття міфів. Постсучасність, постмодерн у певному сенсі – теж є міфічними: їх класичний зміст входить як одна з тенденцій до характеристики рис будь-якого часу, тим більш – занепаду чи переродження. Але продовження рафінованої постсучасності субпасіонарністю і може стати не тільки наслідком підвищення різноманітності і моці паразитарних (а не продуктивних) форм використання часу, але і причиною подальшого розпаду і розкладання. І саме соціальна міфотворчість демонструє якості напрямку дієвого управління процесами, відносинами й особами в мультикультурному середовищі сьогодення та майбутнього. Отже, в тому числі і завдяки якості соціальної роботи з міфами залежить конкретність, якою буде специфіка нашого часу для кожного конкретного культурно-цивілізаційного світу.

Логіка однозначності причинно-наслідкових зв'язків (модель «дерева») давно переросла в модель «куш» (характеризує соціальність, що виросла до багатофакторності) і «різому» стохастичного стану соціальності, де сплелися самі химерні поєднання логіки буття. Будь-яка гілка може стати коренем, вузлом нового розвитку. Так, наприклад, на мікрорівні соціальних відносин «горизонтальні» інтереси фіксуються в регіональних домінантах спілок, «ройових» підприємницьких структурах, збільшенні кількості «менеджерських» організацій, посилення впливу соціальних мереж на бізнес і громадське життя. Втім, якщо соціальна система має єдність структури і тенденцій трансформації, то несистемна соціальна цілісність часто її позбавлена: вона – об'єкт свідомо конгломератний, мозаїчний. Якщо перша конституюється соціально-особистим началом, то інша – індивідуально-психологічним. Перша допускає нерівність частин та ієрархію організації, тоді як друга – рівність елементів і гармонію, відсутність заздалегідь встановлених масштабів і нормативу. Однак ці відмінності аж ніяк не є абсолютними. При цьому соціальні зв'язки нині все частіше є імовірнісними і стохастичними, їх детермінації не обов'язково мають причинно-наслідковий характер, а, найчастіше, синхронний. Як результат ця загальна модель типологічно зближується з варіантом несистемної соціальної спільноти. Разом з тим, якщо соціальна система завершує історію епохи превалювання соціально-особистісного розвитку, то несистемна соціальна спільнота відкриває епоху індивідуально-психологічну. У період же трансформації суспільства їх риси накладаються і перетинаються, створюючи строкате череззмужжя погано структурованих соціальних інституцій і комунікацій.

При цьому існування будь-якого зразка суспільного ідеалу в усіх без винятку соціальних утвореннях зумовлюється, в першу чергу, прагненням осмислити суперечливий характер суспільного буття і знайти продуктивні шляхи його покращення. І якщо умови існування розвинутого суспільства виводять на провідне для існування суспільного ідеалу місце відносини на кшталт «людина – суспільство», то в первісному соціумі має місце домінування відносин «людина – природа». Водночас функціонування суспільного ідеалу під час найдавнішого суспільства має низку дуже істотних особливостей, пов'язаних, зокрема, і з тим, що на ті часи місце людини в світі ще не досягло ні конкретно-загального, ні абстрактно-понятійного рівня, існувало переважно у вигляді чуттєво-образних уявлень, а суспільний ідеал був безпосередньо вплетеним у міф, стаючи його важливою складовою частиною. Відповідно, відображення дійсності в такому зразку ідеалу має нереальні, фантазмагоричні риси та спрямовується за межі тієї соціальної структури, де здійснювалася безпосередня життєдіяльність людей. Тим не менш, будь-яка міфологія підпорядковує і надає форму силам природи і суспільства; в уяві і за допомогою уяви вона формується і зникає, отже, трансформується разом із зміцненням дійсного панування людини над силами природи.

Таким чином, формуються технології зміщення реальності в потрібному напрямку за рахунок стимулювання бажаних трансформацій. При цьому ефективною моделлю співіснування і змін у відчуженому світі залишаються перетворені форми, а реалізація стимулювання бажаних зрушень може здійснюватися шляхом посилення відплатності в більш-менш конкретних формах. Зв'язок міфу з психофракталами як внутрішньо динамічними структурними елементами індивідуальної і соціальної психіки призводить до формування стійких психокомплексів, що фіксують матрицю соціального психофракталу [5]. Застосування цього в соціальних комунікаціях дозволяє апелювати одразу до вже ціннісно забарвленої даності («це очевидно», «це зрозуміло», «це добре»), обходячи заслони критичного сприйняття. У результаті вкидання до свідомості певних подразників може перетворювати їх на точки конденсації, а в поєднанні зі створенням потрібного трансформаційного середовища це забезпечує рух суспільства в заданому напрямку. Таким чином, ефективне володіння постсучасними технологіями соціального регулювання передбачає використання прийомів і трансформації соціальних міфологем і використання їх для спрямованого впливу на соціальні процеси. Крім того, механізми і соціальні технології «м'якої» влади (зокрема, стимулювання бажаних трансформацій) часто базуються на безпосередньо пов'язаних з архетипами фундаментальних рівнях людської особистості, що відкриває додаткові можливості і ліквідує певні обмеження в продуктивній роботі з реальністю під час організації міжсистемних інформаційних потоків [3; 12; 13; 17].

Однак сьогодні ЗМІ найчастіше використовують цей механізм для посилення громадських орієнтацій аж ніяк не на участь у виробничому процесі і творчому пошуку, а на різноманітні варіанти споживацтва. Від ідеології Творчості, Досягнення (як результату ефективних зусиль) вони перейшли до пропаганди філософії Дарування (випадку, що приносить щось від народження або в процесі життя). Як тло для сюжетів обирають вкрай високий матеріальний рівень (винятки зустрічаються рідко і часто пов'язуються із сатиричними планами). Гра в життя заміщає вирішення реальних проблем, відбувається відвертання від світу реального на користь вигаданого віртуального. Світ починається в житті і думках кожної людини. Інформаційне цунамі стало ефективним засобом управління масами, активного впливу на підсвідомість, трансформації характеру сприйняття навколишнього світу, причому конкуренція псевдодокументалістик впливає на дійсність.

Втім, здійснення ефективних моделей роботи з інформацією має базуватися на особливостях інформаційного простору, характерних для теперішнього рівня соціального розвитку. Отже, якщо колись він передбачав створення управлінських композицій переважно на базі усного мовлення, а пізніше – печатного тексту або радіоповідомлення й телебачення, то нині – насамперед завдяки особливостям «нових медіа». Природно, кожний з цих етапів не тільки змінював ресурсну базу підготовки та здійснення інформаційного впливу, але і трансформував управлінські техніки. Водночас якість присутності в інформаційній сфері постсучасності дедалі більше залежить від уміння оперувати хибними величинами соціального та індивідуального життя. Зростає і специфічна регулятивна роль химер суспільного сприйняття. Отже, для успішного проведення нової модернізації необхідно вийти на так звані «світові стандарти» швидкості та обсягу отримання об'єктивної інформації, забезпечити її доступність і якість.

Проте Інтернет не тільки надає море інформації та допомагає ідентифікації першоджерел. Він також загострює проблему зовнішнього маніпулювання, інформаційного шуму та полегшує підтасовування фактів під потрібний ряд. Тим самим сьогодні нове звучання отримує формула «багатознання розуму не навчає»; для кожного зростає цінність базових знань і методології, що дозволяють відбирати індикатори, а також здібності створювати нове. Відповідним чином підвищується значення захисту від інформаційного проникнення різноманіття «культурних вірусів». Це є особливо важливим для гібридної зони як території активної культурно-цивілізаційної дифузії.

Відповідна трансформація соціального середовища проведення трансформації тісно пов'язана з інверсією відчуження на індивідуальному та соціальному рівнях. У пострадянському транзиті поєднуються потоки, що мають коріння у специфіці соціалістичного минулого (у зв'язку з явищем загальної приватної власності, хибної соціальної вартості тощо), запозичені в елементах олігархічного капіталізму (й тому близькі до класичних моделей, досліджених постмарксистськими школами), а також характеризують перехідність до нової епохи – з особливостями в різних культурно-цивілізаційних світах і регіонах. Наявність багатого різноманіття елементів різних підсистем накладається також на співвідношення відчуженої праці та вільної самодіяльної творчості, що надає додаткові можливості і забезпечує широкий діапазон рішень з трансформування свідомості та підсвідомості шляхом формування управлінських композицій інформаційних впливів.

Крім того, особливості нової епохи під час підготовки та здійснення індивідуального та соціального діалогу підсилюють потенційні можливості використання пограничних психічних станів, маргінальних груп суспільства, проміжних соціальних прошарків, територій інтенсивного діалогу та соціокультурної дифузії, відповідно, потенціалу їх міждисциплінарного аналізу. Помітнішим стає виникнення світу, що складається з досить різноманітних частин – держав, що віддаляються одна від одної в координатній сітці соціального вибору, підходів, які випливають із пріоритетів свободи, демократії та прав людини або виокремлюють як першочергові цілі стабільність, ресурсну безпеку і розвиток. У цьому світі, незважаючи на певні додаткові складності, втілення конкретних форм оптимальної реалізації інформаційних впливів передбачає широке застосування алгоритмів сценарного, проектного та варіативного підходу до втілення м'якого регулювання.

Отже, механізми та соціальні технології «м'якої» сили та гнучкого управління часто базуються на фундаментальних рівнях людської особистості, відкриваючи додаткові можливості та ліквідуючи певні обмеження в продуктивній роботі з реальністю під час організації міжсистемних інформаційних потоків. Тут має місце своєрідне «обертання основи»: якщо інструментальні цінності формуються інтересами й потребами людини, то фундаментальні – самі їх формують. Інакше кажучи, і на досить динамічному актуальному «побутовому» рівні світосприйняття відкриваються додаткові ніші впливу. Це поширює можливість боротьби не стільки силової, фізичної, скільки за свідомість та підсвідомість людини, дає змогу не перемогати шляхом ліквідації людини, а робити привабливою бажану поведінку.

При цьому сукупність інформаційних систем розбивається на різні класи, в тому числі глобальних, міжнародних, національних, макро- мезо- та мікро регіональних та окремих організаційних структур. Водночас інформаційний діалог набуває нині більш складних форм; технології та прийоми інформаційної взаємодії під час пошуку ресурсів і проектів нового Модерну мають тенденцію до відтворення нових форм, які базуються на визнанні неповноти знань учасників процесів та сукупного впливу результатів взаємодії на гравців.

Тому нова епоха створює умови розширення діапазону використання інформаційних технологій, орієнтованих не на участь у виснажливому інформаційному протиборстві, а на взаємодії у потоці подій, де кожний не має повноти інформації та залежить від дій інших акторів. При цьому міфічно-символьні конструкції можуть допомагати підготовці умов конкретних ситуацій інформаційної взаємодії, коли перемога одного є програшом іншого (в межах гри з нулевим результатом) або існує можливість спільного виграша/прогриша (в межах гри з ненулевим результатом) чи то суттєвих змін положення за її ітогами ще й третьої сторони. Таким чином, формуються нові вигоди та можливості управлінських композицій епохи створення умов нового Модерну на базі підвищення різноманіття методів, прийомів і технологій інформаційного менеджменту.

Відповідно, потрібен новий формат стратегії, тактики й оперативного мистецтва здійснення перетворень, що реактуалізує діалектику впливу на постмодерні проце-

си в рамках ефективної управлінської політики в умовах глобальних трансформацій сьогодення і підготовки привабливого образу майбутнього [8; 9; 16; 18–20]. При цьому технології успішних трансформацій вже вимагають перенесення акцентів з директивних вказівок на м'яке стимулювання бажаних процесів і поведінки. Однак навіть у разі отримання передбачуваних від впливів наслідків можливою є не тільки оптимістична інтерпретація – дійсність реагує на заходи очікуваним чином, що дозволяє припустити, що дискурсивні (раціональні, засновані на попередніх міркуваннях) моделі виправдовуються. Існує також і песимістична: без раціональних інтерпретацій, непомітно йде нагромадження негативних передумов майбутніх змін і подій; часто виграш – наслідок саме порушення штучних обмежень і творчого використання конкретної специфіки обставин та умов.

Висновки з цього дослідження. Таким чином, забезпечення тривалого стійкого розвитку культурно-цивілізаційного світу є неможливим без досягнення балансу економічної та соціально-політичної організації соціуму, створення суспільного середовища, адекватного завданням розвитку. Отже, необхідним стає повернення базових ціннісних, мотиваційних і спонукальних ієрархій населення країни до творчих, а не фінансово-спекулятивних або властивих рантє. Інакше кажучи, на порядку денному – зовсім не черговий злам суспільних традицій соціальними інноваціями, а знаходження форм реалізації продуктивних архетипів культурно-цивілізаційного світу. При цьому особливістю суспільних процесів і соціальної безпеки в українських умовах є якраз стихійна активізація міфотворчості. Разом з тим, сьогодні вона відображає не тільки стан глибинних підвалів соціальної пам'яті, але і специфічні риси трансформацій суспільства, які іноді характеризуються як пострадянський і постсучасний транзит.

Зокрема, вже став банальною констатацією результат спостережень за функціонуванням соціально-економічних систем: певна стадія зрілості ринку, як правило, виховує і підтримує існування суспільної єдності на прогресивній основі, що у вестернізованій культурі пов'язується з громадянським суспільством. В умовах же інверсії розвитку (коли не громадянське суспільство створює державність, а держава забезпечує доформування й функціонування громадянського суспільства) розвинена громадськість – умова стійкого досягнення певного економічного рівня. При цьому слід урахувати специфіку країни, її культурні і політичні традиції, характер і рівень розвитку економіки, якість соціального і трудового законодавства, ступінь асоціювання, розвитку й авторитету суб'єктів соціального партнерства тощо. Відповідно, соціальне партнерство та промислова демократія в ці часи є абсолютно необхідним компонентом для розвитку і продуктивного використання громадського конкурентного середовища, які не повинні перетворюватися на війну всіх проти всіх, а державне регулювання і практика господарювання – на війну держави з бізнесом, тим більш, під час реалізації курсу на високотехнологічне виробництво, якісні соціально-політичні комунікації, коли ефект агори діє в масштабах новітньої ойкумени – свого регіону і, частково, всього світу.

У цій ситуації без об'єднання зусиль усіх секторів господарювання (державного, приватного бізнесу, неприбуткових недержавних організацій), перш за все, без формування соціально відповідального бізнесу створити ефективний механізм вкорінення на практиці заснованих на продуктивних архетипах інновацій у необхідних масштабах утопічно, і лише ринкових механізмів для цього зовсім недостатньо. Між тим, на нашу думку, додаткові резерви соціальної регуляції на пострадянському просторі можуть в першу чергу забезпечуватися: 1) поширенням арсеналу рішень у відповідності до тенденцій поширення різомічних різновидів соціального розвитку та адекватних практик; 2) можливостями, пов'язаними з діалогом і дифузиею внутрішніх і зовнішніх культур; 3) трансформацією балансу відносин між державою, суспільством та особистістю.

Перспективи подальших наукових пошуків. У сфері інтересів подальшої розробки тематики регулятивних можливостей постсучасного міфу, з авторської точки

зору, істотне місце має належати уточненню діапазону індивідуальних і соціальних впливів, що відповідають суб'єктивним, об'єктивним і процесуальним особливостям (зокрема, специфіці системного та кризового менеджменту).

Украї перспективною темою для окремого аналізу уявляється подальше вдосконалення соціально-психологічних основ розвитку економічного життя суспільства, в тому числі – відповідно до циклів його трансформації з використанням наукового апарату вивчення соціокультурних особливостей течії часу.

Складність накладання кросскультурних і специфічних для конкретних культурно-цивілізаційних світів рис, доіндустріального, індустріального та постіндустріального господарських секторів під час зміцнення в глобальному масштабі тенденцій, пов'язаних з формуванням «нової економіки», «економіки знань», «інноваційного вектора змін», потребує спеціального вивчення діапазону архетипічних основ та обмежень перетворень для оптимізації наступного суспільного транзиту й підвищення конкурентоздатності його вітчизняної моделі.

Створення складних управлінських композицій для стимулювання бажаних трансформацій надає можливості для застосування наукового інструментарію перетворено-іраціональних форм освоєння соціальної раціональності, а також її відображення в ідеальних презентаціях.

Рекомендації органам законодавчої і виконавчої влади.

Ефективне використання в державному масштабі та на рівні місцевого самоврядування напрацювань наукової школи архетипіки потребує активізації політики із забезпечення соціально привабливого дизайну країни – як внутрішнього, так і зовнішнього.

Адаптація до умов активних мультикультурних впливів і переплетеності капіталу передбачає, в першу чергу, розвиток власної системи соціального партнерства, державно-приватного партнерства, соціокультурного середовища підприємництва й інвестиційного клімату в країні.

Успішне забезпечення відповідних трансформації орієнтує на активізацію механізмів участі в модернізаційних альянсах.

Для забезпечення захисту фундаментальних цінностей народу необхідним є оновлення інформаційної інфраструктури країни.

Дерегулювання та деєтатизація суспільних стосунків є ефективними лише в жорстко конкретизованих межах і не передбачають тотального складання державою із себе відповідальності за організацію соціальної сфери та трудових відносин. Навпаки, доцільним є зміцнення ролі держави в налагодженні партнерської інституціональної взаємодії підприємців і персоналу з організаціями громадянського суспільства (екологів, правозахисників, споживачів тощо), заохоченні (наприклад, на рівні політичних гарантій, додаткових інвестицій, розширення ресурсної бази, надання пільг і преференцій як загальнонаціонального рівня, так і регіональних, прикладів, пов'язаних із землевідведенням, дозволами на будівництво), у формуванні державного замовлення, в інформаційній підтримці форм системного соціально-відповідальної поведінки транснаціональних корпорацій у країні.

Фундаментальним напрямом збереження власної ідентичності та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної моделі розвитку є продовження вивчення та розповсюдження за рахунок ресурсів як державного управління, так і місцевого самоврядування ефективних форм інтеграції власних соціокультурних традицій і світового досвіду передових практик, що, в свою чергу, потребує розгортання і відповідних досліджень, і організаційно-інформаційної мережі.

Список літератури:

1. Афонін Е.А. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики / Едуард Афонін, Лілія Гонюкова, Радміла Войтович. – Київ : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 160 с.

2. Борисова Ю.В. Традиціоналістські та модерністські цінності в структурі молодіжної ціннісної свідомості: соціологічний аналіз : дис. ... канд. соціол. Наук : спец. 22.00.01. – теорія та історія соціології / Ю.В. Борисова. — Харків, 2001. – 151 с.
3. Вакулова Т.В. Функции мифов в государственном управлении / Т.В. Вакулова // Публичное управление: теория и практика. – 2010. – № 3–4. – С. 10–17.
4. Головаха Е.И. Постсоветская аномия: особенности выхода из состояния аномической деморализации в России и на Украине / Е.И. Головаха, Н. В. Панина // Общественные науки и современность. – 2008. – № 6. – С. 5–10.
5. Донченко О.А. Психофрактали як природна вимога ненасильства в управлінні [Електронний ресурс] / О.А. Донченко. – Режим доступу : <http://www.politicon.iatp.org.ua/tm/donchnenas.htm>.
6. Залеський З. Соціальна перцепція національностей у Центрально-Східній Європі / З. Залеський, Б. Рожновський, З. Хлевінський // Соціальна психологія. – 2004. – № 6. – С. 63–76.
7. Кривицька О. Історична пам'ять у контексті створення національного міфу / О. Кривицька // Сучасна українська політика. – 2012. – Вип. 27. – С. 104–113.
8. Левенець Ю. Роль національного міфу у відродженні національної свідомості українського народу [Електронний ресурс] / Ю. Левенець. – Режим доступу : <http://www.myth.net.ua/lib/yung4.htm>.
9. Лич В.М. Місце людського капіталу у здійсненні стратегії ефективного розвитку та забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки / В.М. Лич, В.Є. Шедяков // Людський капітал України: стан, проблеми, перспективи відтворення : у 2 ч. : Ч. II. – Київ : КНУБА, 2009. – 236 с.
10. Магун В. Жизненные ценности населения Украины: сравнение с 23 другими европейскими странами. Ст. 1. / В. Магун, М. Руднев // Вестник общественного мнения. – 2007. – № 3 (89). – С. 21–34.
11. Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії / Л.П. Нагорна. – Київ : ІПіЕНД, 2012. – 328 с.
12. Радченко О. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення / О. Радченко. – Харків : Магістр, 2009. – 380 с.
13. Серова Ю.В. Соціальна міфотворчість як невід'ємний механізм функціонування суспільства / Ю.В. Серова, В.М. Скалацький // Гілея. – 2012. – Вип. 67. – С. 226–231.
14. Цораев З.У. Мифический смысл и социальный код / З.У. Цораев. – СПб : Изд-во СПбГУ, 2007. – 270 с.
15. Черных В.Ю. Историческая антропология и аксиология истории / В.Ю. Черных // АНТРО: Анналы научной теории развития общества. – 2011. – Вып. 8. – С. 7–17.
16. Шайгородський Ю.Ж. Політика: взаємодія реальності і міфу / Юрій Шайгородський. – Київ : Знання України, 2009. – 400 с.
17. Шедяков В.Є. Використання міфологічних конструкцій в інформаційному впливі: можливості та обмеження / В.Є. Шедяков // Політологічний вісник. – 2012. – Вип. 65. – С. 422–433.
18. Шедяков В.Є. «Людський капітал» і розвиток трудових відносин: взаємопереплетення внутрішніх і зовнішніх тенденцій / В.Є. Шедяков // Новий формат стратегії і тактики соціально-економічного розвитку України: людина, громада, держава : Ч. 3.11. – Київ : Корпорація, 2005. – С. 371–380.
19. Шедяков В.Е. Информационные воздействия в периоды избирательных кампаний Украины (1991–2012): стратегии, технологии, инновации / В.Е. Шедяков, Д.Д. Попов, Л.Ф. Гаврилова ; [общ. ред. П.Д. Морозова]. – Київ : Преса України, 2012. – 152 с.
20. Шедяков В.Є. Ресурсний потенціал методології: піар в соціальному просторі / В.Є. Шедяков // Розбудова іміджу інститутів сектору безпеки України: viribus unitis : колект. монографія. – Київ ; Женева ; Луганськ : Янтар, 2013. – С. 76–117.